

Kenslan hjá frøkun Smillu fyri kava

Julia Ormond í leiklutinum sum hálv grønlandsk og hálv danska Smilla Jaspersen. Fødd og upp-vaksin í Grønlandi - men búsit-andi í Danmark. Hon hevur ser-ligan kunneika til kava, sum vera man - og hevur lisið ífrøði. Hesin kunneiki hennara avdúkar eitt barnamorð, ið hogir harrar standa aftanfyr. Ein spennandi filmur hjá danska filmsleikstjóra-num, Bille August

Enska Julia Ormond er frk. Smilla

Julia Ormond

Enski sjónleikarin Julia Ormond les eitt ár á The West Surrey College of Art and Design, áðrenn hon slapp inn á sjónleikaraskúlan The Webber Douglas Academy. Hon fekk skjótt arbeiði á ymsum sjónleikarabúsum og hevur í London m. a. verið við í »The Rehearsal«, »Stormfulde Højder«, »Heskajagstran« og verið við í uppsætningini av »Faith, Hope and Charity« á The Hammersmith Lyric Theatre. Fyri hendan leiklut fekk hon virðis-lønina frá »London Drama Critics« fyri at hava besta talenti.

Julia Ormond hevur havt nógvar leiklutir. Fyrsti leikluturin á lørifti var í »The Baby of Macon« hjá Peter Greenway, síðani kom høvuðsleikluturin í »Nostradamus« hjá Roger Christian. Al-tjóða viðurkenning fekk hon av leiklutinum í »Legendernes tid«, sum Ed Zwick leikstjórnaði, og í »First Knight« hjá Jerry Zucker spældi hon Guinevere saman við Richard Gere og Sean Connery. Í endur-innspælingini av Billy Wilder-klassikaranum spældi hon saman við Harrison Ford.

Annars eru at nevna leiklutir hennara í filmnum »Stalin« hjá Yvan Paffer, »Cap-tives« hjá Angela Pope og »Young Catherine« hjá Michael Anderson, ið hon fekk eina Genie Award-nominering fyri frá Academy of Canadian Cinema and Television í 1992. Næsti filmur hjá Juliu Ormond verður tikið upp í Ruslandi. Tað verður filmurin hjá Nikita Mikhalkovs, »The Barber of Siber-ia«

Filmurin hjá Bille August um Frøkun Smillu hevur fingið sera negativa umrøðu í donskum og týsk-um fjølmiðlum. Hetta - serliga áðrenn filmurin kom á løriftið. Men tað hevur ikki hildið fólkið aftur at síggja filmin, sum verður mettur at vera ein av teimum heilt stóru og væntað verður, at hann fer at seta met í hyggjaratali.

EIRIKUR LINDENSKOV

Smilla Qaavigaag Jaspersen er hálv grønlandsk og hálv dansk. Hon er fødd og upp-vaksin í Grønlandi og býr nú í Danmark. Pápi hennar er ríkur og viðgittin danskur professor, sum eitur Moritz Jaspersen. Mamman var eskimo og druknaði á veið-

uferð tá Smilla var barn. Smilla hevur lisið glaciologi - ífrøði. Hon er vøkur, gløgg og virkisfús. Hon hevur røttu fatanina av rætt-vísi, men hon er eisini ein »outsidari«, kennir seg fremmanda og einsamalla í danska samfelagnum. Smilla býr tí einsamøll í Keypmannahavn - í íbúð-

arøkinum »det hvide snit« - í Christianshavn.

Næsti vinur hennar er Esajas - ein seks ára gamal eskimodrongur, sum býr í somu uppgongd sum Smilla. Hann býr saman við mammuni, sum drekkur illa og er einkja.

Ein vetrardag tá Smilla kemur heim, sær hon Esajas liggja deyðan á gongubreytini. Hann er dottin av takinum. Men hví, spyr Smilla seg sjálva. Var tað ein van-lukka? Var onkur, ið jagstraði hann? Hvussu er hann kominn upp á takið?

Løgrelan staðfestir van-lukkuna sum »en tragisk u-lykke«. Smilla veit at Esajas leið av hæddarraðslu, og at hann ikki hevði funnið upp at farið upp á takið. Sum ífrøðingur við stórum kunneika til kava, fær hon lisið sporin í kavanum á takinum: skjót spor traðkað í ótta og flýggjan - als ikki í kátum speli. Smilla hevur ans fyri kava - onkur jagstraði Esajas.

Hjá lögreluni møtir Smilla líkasælu og seinni figgindaskapi. Hon fer tí sjálv at gera kanningar í málinum. Hon finnur út av, at mamma Esajas hvønn mánað fær eina meisteinkiliga høga einkjupensjón frá arbeiðsgevarinum hjá manninum, felagnum »Greenland Mining«. Við hjálp frá grannanum, »mek-anikaranum«, sum Smilla gerst ástikin í, eydnast henni at fylgja sporinum aftur til ein fyrr eins misteinkiliga rannsóknarferð í 1966, har helst eisini okkurt var funnið, sum var so týðningarmikið, at hesin liti fitti drongurin, sambært monnum aftan fyri Greenland Mining, mátti doyggja nú - nógv ár seinni.

Hetta førir Smillu í ein deyðavandamiklan heim, har nógv vilja steðga hennara forvitni, men hon gevur ikki skarvin yvir - hon vil finna sannleikan.

Oman á alt hetta koma henna truplu viðurskifti við

pápan og hansara ógvuliga ungu vinkonu, Benju, ið er balletdansari, og minnið um mammuna. Trupli barn-dómur Smillu ger, at hon ikki stólar upp á nakran - hon misteinkir alt og øll.

Drivin av rættvísishuga-num eydnast Smillu at av-dúka luskt sambond millum visindamenn og for-rættningmenn, og leitan hennara førir hana á eina vandamikla fer - fyllt við ótta, harðskapi og morð-royndum umborð á eitt skip, ið skal føra hesi fólk á eina nýggja rannsóknarferð til Grønlands. Smilla veit, at tað er her, hon kann finna loysnina á loyndarmálu-num, sum hava við Esajas at gera. Sögan nær iskøldu hæddirnar, tá hon møtir somu monnum í eini ísholu í Grønlandi.

Esajas varð dripin, tí hann sá tað, ið fór fram, tí hann var við pápanum á rannsóknarferðini - og kundi tí fáa sannleikan fram...

Bille August - heimskendur filmsleikstjóri

Bille August er føddur í 1948. Seinast í 60'um var hann útbúgvin fotografur hjá Christer Strömholm í Stockholm, og síðan fór hann á Den Danske Filmskole.

Hann var - serliga í Svøríki - við til at gera tilsamans 14 biograf- og SV-filmur, áðrenn hann fór undir at leikstjórna. Fyrsti filmurin var »Honning måne« í 1978. Síðan kom »Zappa« í 1983 og »Tro, håb og kærlighed« í 1984, sum báðir bygd á skaldsøgu hjá Bjarne Reuter.

Við filmatiseringini av »Pel-erobrenen« hjá Martin Andersen Nexø í 1987 fekk Bille August sítt al-tjóða gjøgnum-brot. Á filmsteinvuni í Canne fekk filmurin gylta pálman og í USA fekk filmurin bæði ein Oscar og ein Golden Globe.

Í 1992 stjórnaði Bille August eftir manuskripti hjá Ingmar Bergman »Den Gode Vilje« - bæði í eini spælfilm og eini SV-útgávu. Aftur hesuferð fekk Bille August ein gyltan pálma. Sama ár leikstjórnaði Bille August tveimum brotum av

»Indiana Jones på eventyr« - sjónvarpsrøðini hjá George Lukas.

Men størsti og dýrasti filmurin hjá Bille August var »Hús Andanna« eftir bókini hjá Isabel Allende, har m. a. Meryl Streep, Glenn Close, Jeremy Irons og Antonio Banderas vóru við.

Síðsti kendi filmurin hjá Bille August var »Jerusalem« frá 1995. Hesin filmurin var bygdur á skaldsøguna hjá Selmu Lagerlöf og er eisini gjordur sum sjónvarpsrøð.

Smilla og litli vinur hennara - eskimodrongurin, ið Smilla sær liggja deyðan á gongubreytini tá hon kemur til hús. Men hví? Var tað ein vantlukkar - ella hevur onkur dripið han. Smilla vil hava svarið - og hon fær tað